

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 9

1 Martie, 1898

NOUL GUVERN AUSTRIAC

amenii cari pot să-și dea seamă de importanța situațiilor politice din Austria pentru felul soluțiunii cauzei naționale de peste munți, nu vor fi fost surprinși la vestea despre căderea cabinetului *Gautsch* și despre numirea comitetului *Francisc Thun de Hohenstein* ca șef al noului guvern austriac.

Baronul *Gautsch* fusese om al învățămîntului public pe care el îl condusese ani de arindul în Austria, așa că venirea lui în fruntea guvernului, după căderea sgomotoasă a comitetului *Badeni*, constituise una din acele surprize austriace la cari lumea s'a cam obicinuit. Se vede însă, că *Bar. Gautsch* n'a răspuns la așteptările factorilor hotărîtori și mai ales neputința lui de a cădea la învoială cu guvernul maghiar în chestiunea reînnoirii pactului economic dintre Austria și Ungaria pare a fi fost cauza imediată a căderii sale.

A fost prea de scurtă durată guvernul său, ca cineva să poată găsi ceva de analizat în faptele și atitudinea acestui cabinet. Germanii liberali vor fi avut negreșit oare cari speranțe, că cu ajutorul lui *Gautsch* situația lor s'ar putea ridica, dar aceste speranțe s'au evaporat și noile ordonanțe pe cari le publică cabinetul *Gautsch* cu privire la limbile naționale din Boemia

și Moravia chiar în ziua demisiunii sale sunt o dovadă despre ilusia ce și-o făcuseră Germanii.

Cine-i comitele *Thun*? Cetitorii noștri știu, că el a fost considerat mult timp ca om al viitorului în Austria și chemarea sa să formeze un nou guvern a fost de mult prevestită.

Comitele *Thun* este un membru al aristocrației feudale a Boemiei. El e un bărbat în vîrstă de 51 de ani și face politică de vr'o trei-zeci de ani încoace. Stăpîn pe o avere imensă, el studiasse în junețea sa dreptul, fără a ambiționa vr'o diplomă pe care nici nu o are. Ca voluntar în armată, ajunsese la rangul de locotenent de dragoni și apoi intră în servicii administrative. În anul 1889 fu numit guvernator al Boemiei și în această calitate se îndușmănise cu Cehii tineri. Comitele *Badeni* îi primi demisia din această înaltă funcțiune și de atunci el continua a face parte din membrii Parlamentului austriac. Anul trecut fu ales președinte al Delegațiunii austriace și cu această ocazie se pare că ostilitățile dintre el și Cehii tineri au dispărut.

Dar din aceasta a sa carieră de pînă acum nu se poate deduce nimic pozitiv în privința individualității sale politice și mai ales în ceea ce privește programul

său de guvernămînt. Ziare vieneze cari sunt în măsură a cunoaște planurile noului șef al guvernului austriac, îl înfățișază ca pe un om cu idei bine lămurite și mai ales ca pe un om de neînfrîntă energie. Mulți cred, ca programul său ar fi: *a introduce în Austria federalismul.*

Aristocrația feudală boemă e *federalistă*, aceasta se știe; și dacă nu ar fi alt criteriu, faptul că comitele Thun face parte din grupul parlamentar al acestei aristocrații ar fi suficient ca să ne arate direcția în care e probabil că va conduce contele Thun corabia austriacă.

Adevărul e, că altă explicațiune nici nu ar putea să aibă numirea acestui om în fruntea guvernului austriac. Dacă e, ca politica de paliative de pînă acum să fie continuată atunci găsea Impăratul alți miniștri-presidenți, ba la cas de nevoie îl putea menține pe Bar. Gautsch. Dar nici nu se mai poate ca Austria să se mărginească la politica din mină în gură, pe care au făcut-o guvernele ei pînă acum. Antagonismul între popoarele ei e atît de profund, bazele Statului sunt atît de sdruncinate, pozițiunea și prestigiul său în afară au suferit atît de mult, încît a continua politica fără sistem și fără noimă de pînă acum, ar însemna a lăsa ca Statul să se prăbușască. E peste putință ca acest lucru evident să nu se vadă lămurit și la Viena. Iar dacă se vede, atunci contele Thun trebuie că are misiunea de a inaugura o eră nouă în Austria, poate chiar în Austro-Ungaria.

Această misiune nu poate fi alta decît de a schimba actuala constituțiune șubredă și nefirească și de a o înlocui cu alta, mai potrivită popoarelor ce locuiesc în imperiul vecin. Dar o asemenea schimbare nu se va putea face pe cale parlamentară. Căci dacă noul guvern ar voi să stabilească *un federalism pe baza drepturilor istorice*, — el ar întîmpina în parlament o crîncenă

oposițiune, un obstructionism disperat din partea Germanilor, Slovenilor, Rutenilor și Italianilor, popoare cari consideră teoria dreptului istoric ca o contrabandă în chestiunile de naționalitate. Iar de cum-va comitele Thun ar avea de gînd să *delimiteze popoarele*, să facă din ele individualități politice și să le organizeze *în'r'un Stat federal pe baze naționale*, unica soluțiune serioasă, el s'ar împiedica de rezistența furioasă a Cehilor și Polonilor, cari pe lingă asigurarea drepturilor *lor* naționale ar voi să li se creieze situațiuni de hegemoni asupra celorlalte naționalități ce locuiesc în Boemia și Galiția.

E deci invederat, că nici într'un cas nici într'altul, *pe cale parlamentară* contele Thun n'are să poată schimba fața posomorită a Austriei. Dacă are deci misiunea de a face ceva *serios*, el va fi nevoit în curînd să *suspende constituțiunea în toată forma*, să introducă absolutismul și să dea Impăratului posibilitatea de a *decreta* o nouă constituțiune. . . .

Dar ce vor face *Ungurii* în acest cas? Căci ei, guvern, parlament și opinie publică, au declarat solemn și de repetite-ori, că *Ungaria nu va reînoui pactul dualist decît cu o Austrie guvernată perfectamente constituționalicește?*

Ce vor face deci Ungurii? Proclama-vor *uniunea personală?* Nu cred. Ei știu bine, că aceasta ar fi sfîrșitul prepotenței lor actuale. Ei *vor trebui* să adopte o legătură de Stat cu o Austrie guvernată ori și cum. . . .

Neapărat, contele Thun, dacă vrea să regenereze Austria, ar trebui să se gîndească, că slăbiciunea adevărată a monarhiei habsburgice nu rezidă atît în Austria, cît mai ales *în Dualism*, iar de consolidare a imperiului vecin nu poate fi *serios* vorba, cît timp această ibridă alcătuire dualistă nu va fi abrogată și înlocuită cu o formă federală care ar face dreptate

fie-cărui popor de sub coroana habsburgică.

În curînd se va vedea lămurit dacă contele Thun este omul situației în vecinul imperiu.

Ghir.

DUPA CINCI-ZECI DE ANI

Chia trecură sgomotoasele serbări milenare din Ungaria și vecinii noștri turanieni iarăș se prepară de serbări și sărbătoriri naționale. Se împlinesc în curînd cinci-zeci de ani dela revoluțiunea lor și ei țin să asurzească iarăș opinia publică a Europei cu legende despre vitejia lor și despre idealitatea luptelor lor pentru libertate.

Ce voiau Ungurii în anul 1848? Cereau forme constituționale, spre a-și asigura progresul lor și spre a pune în lanțuri noi pe celelalte națiuni din Ungaria și Transilvania. Și de oare-ce Curtea dela Viena nu s'a prea grăbit a le recunoaște toate legile votate de ei spre acest sfîrșit, ba li s'a opus chiar într'un moment dat, de aceea Maghiarii au pus mîna pe tăciunile revoluțiunii și au dat foc întregii țări și au proclamat la Debretin detronarea Dinastiei de Habsburg-Lotaringia, iar *Kossuth*, celebrul utopist, umbla cu Coroana Ungariei în poala mantalei sale oferind-o cînd lui Napoleon III, cînd Țarului Rusiei pentru vr'un nepot sau favorit ai acestor monarhi.

Și pentrucă Români din Transilvania cereau în acelaș timp drepturi naționale, cohortele de pretorieni *Kossuthiști* îi atacau căutînd să-i stîrpească după fața pămîntului.

Amintirea acestor lupte le este scumpă Maghiarilor și ei vor s'o serbeze cu alaiu. E treaba lor de a împăca mult trîmbițata lor loialitate de dualistică origină, cu caracterul acestei serbări.

Români din Transilvania nu se preocupă de ideile și simțămintele Maghiarilor sub acest raport.

Dar în acelaș timp se împlinesc cinci-zeci de ani de cînd au luat Români armele în mîini și au luptat pentru existența lor de națiune și pentru Dinastia lor.

Vor deci și ei să serbeze amintirea acelor vremuri, și bine este s'o serbeze.

Lupta lor dela 1848 era o adevărată luptă pentru libertatea popoarelor și pentru ordinea în imperiu. Nu asuprirea altor națiuni era scopul eforturilor lor, ci libertatea de dezvoltare a tuturor neamurilor pe cari soarta și împrejurările le adunase în împărăția vecină.

Dar ei mai luptau și pentru siguranța Tronului Habsburgic, primejduit de rebelii lui *Kossuth*. Drapelele lor de luptă erau naționale românești și purtau și emblema Austriei. Ei luptau sub steagurile poporului român și sub steagurile împărătești, pentru că Împăratul îi chemase în ajutor, iar ei cu dragă inimă s'au hotărît să-l dea. O comunitate de interese exista atunci între Români și Împăratul lor.

Și luptatu-s'au cu bravură legiunile lui Iancu sub comanda lui și a prefectilor săi militari în potruva dușmanului comun.

E deci firesc, ca Români să se prepare azi în vederea serbării acestei aniversare.

Lupta lor a fost și sincer liberală

și sincer imperialistă. Serbarea unei asemenea lupte e un semn de loialitate, — și nimeni, dintre oamenii de bună credință și de bun simț, nu poate descoperi nimic vătămător, pentru siguranța Statului în o asemenea serbare.

Maghiarii însă nu fac parte dintre acești oameni. Ei au luat prin ziarele lor notiță despre intențiunea Românilor de a serba și ei aniversarea anului 1898, și cu o adevărată furie ei declară o asemenea serbare ca fiind contrară Statului. Mai mult. Ei cer guvernului să ia măsuri ca această serbare să nu se poată ține, iar cei ce ar îndrăzni totuș să «necotească» pašaliceștile porunci, acela să fie arestat și tîrit la tribunalele fără-de-legilor ungurești.

Deci e mai mult ca sigur, că rebelii de odinioară vor serba cu surle și fanfare amintirea faptei lor de a fi «detronat» pe Habsburgi, iar Românii cei fideli au să fie prigonți în mod barbar, dacă se vor încerca a cînta un *Deșteaptă-te Române* la aniversara revoluțiunei lor.

Cu toate acestea, nu credem că Maghiarii vor putea isbuti să oprească de fapt pe Românii de peste munți a da răsunset puternic simțămintelor lor acum, după cinci-zeci de ani, dela eroica lor luptă pentru drepturile lor.

Românii de acolo sunt popor și *dacă vor voi*, vor ști ei să înfrunte turbarea ungurească așa cum se cuvine unui popor și matur și pătruns de sentimentul demnității sale naționale.

Pornirea Maghiarilor însă de a-i împiedica, rămîne un act de intoleranță și de brutalitate mai mult.

NAȚIONALITAȚILE

După EML de LAVELEYE

(Urmare)

Presupuneți un proprietar care ar poseda mai multe moșii: dacă cei ce ar trăi pe aceste moșii ar fi parte Ruși, parte Germani, parte Italiani, de aci nu ar resulta nici un rău cît timp acest proprietar poate executa, după cum vrea, lucrările pe cari le lasă a fi executate în canton; dar îndată ce acești oameni pretind a le regala ei însuși, după o deliberare în comun, cum vor putea ei să o facă dacă ei nu se înțeleg și nu vor să se folosească de o limbă străină pe care ar înțelege-o cu toții de o potrivă. Se zice, că *Metternich* respingea ori ce idee ce viza a da Austriei o constituție și aceasta mai mult de frica deșteptării naționalităților decît de oroare de libertate. «Popoarele mele, zicea Împăratul Francisc II către ambasadorul francez, sunt străine unele de altele și aceasta e bine așa. Ele nu se pot îmbolnăvi în acelaș timp.

În Franța, cînd vin frigurile, ele vă apucă pe toți într'o singură zi. Eu însă trimit în Italia Unguri și în Ungaria Italiani. Fie care își păzește vecinii. Ei nu se înțeleg și se urăsc. Din antipatiile lor naște ordinea și din ura lor reciprocă rezultă pacea generală.» Sistemul acesta era ingenios, dar el nu se putea practica decît la întuneric. Lumina s'a făcut; în urma revoluțiunilor și a catastrofelor, libertatea și regimul parlamentar s'au impus; imediat a început lupta naționalităților.

Savanții au dat acestei lupte toată asprimea sistemelor încurcate. Înainte vreme țările aparțineau monarhilor. Avea vr'un potentat poftă de vr'o provincă spre a se aronda, el o cumpăra sau o lua, după ce arsese și prădase totul în ea; se mărita

vr'o princesă, ea căpăta drept zestre vr'o țară sau vr'un oraș. Contractele de căsătorie și testamentele principilor hotărau asupra naționalității popoarelor.

Chiar în secolul nostru, Napoleon tăia în împărății și în regate ca în pînă, fără a-și bate capul cu naționalitățile, pe cari le împărțea sau le unea, nu după afinitățile lor, ci după trebuințele sale. La conferința de la Viena, suveranii își cedau țărișoare de cîte-va sute de mii de suflete tot așa de simplu, ca și cînd ar fi fost vorba de capete de vite.

De atunci încoace, savanții, prin filologie și mitologia comparată, au reconstituit fisionomia rasselor mari și azi trebuie să refaci Statele cu ajutorul gramaticii și a dicționarului. Cercetările științifice au devenit o pasiune pentru mulțime, și descoperirea unui vechiu manuscris este astăzi un eveniment național. *Latinii*, *Germanii* și *Slavii* se găsesc astăzi față în față și pretind a refaca harta Europei după fruntariile limbilor. Congresele lingvistice și etnografice le-au dat lozince de războiu.

Difuziunea luminilor și a bunului traiu, cultura literilor au fortificat sentimentul, pe care proclamațiunea drepturilor naturale și cercetările științifice îl produsese. Cît timp oamenii trăesc în ignoranță și în miserie, legați de glia de pămînt pe care o fecundează pe seama altuia, nimeni nu se îngrijeste de jargonul pe care ei îl vorbesc. Ei însuș nu pot vedea dincolo de hotarele cantonului lor; ei nici nu știu că mai sunt populațiuni cari vorbesc aceiaș limbă, au aceiaș origină, aceleași moravuri și aceleași plăngeri. Nici o urmă de sentiment național nu se găsește; ba asemenea oameni par chiar incapabili de a avea cînd-va un asemenea simțămînt. Că boul ce paște pe cîmpiile mele se va fi născut în Durham, în Colentin sau în Friza, el de sigur habar nu are de aceasta, iar eu nu mă preocup de el decît spre a vedea dacă se îngrașe

bine și dacă se va vinde scump. Dar iată că se înființează școli, oamenii dela țară și de prin ateliere învață a scrie și a ceti, a socoti, a cunoaște chiar hotarele Statelor și repartiția populațiunilor. Cîți-va dintre ei, oameni mai entusiaști, prind dragoste pentru limba lor disprețuită pînă aici; ei îi cercetează origina, o cioplesc, o cultivă, se servă de ea spre a scrie versuri sau spre a publica vr'un ziar. Ziarul se cetește, cîntecul înaripat pătrunde prētutindenea, poporul îl ascultă fermecat, căci acest cîntec i se pare că pornește din sufletul său și apoi el nu este în limba urgisită a stăpînitorilor; el îi vorbește de suferințele lui, de trecutul și de mărirea străbunilor lui, de puterea lui de odinioară, și de gloriile ce i le rezervă viitorul. El află că face parte dintr'o nație ce numără zece, douăzeci sau trei-zece de milioane de oameni. Uniți, ei ar fi puternici, liberi, bogați, de temut: de ce nu ar avea deci și ei locșorul lor la soare, de ce nu ar fi și teritorul lor independent? Scriitorul, preotul, eșii din mijlocul mulțimei, întrețin și cultivă aceste aspirațiuni, și iată o naționalitate ridicată în picioare pe care trebuie s'o satisfaci sau s'o stirpești; alt mijloc nu-i. În provincii locuite de un popor primitiv: încearcă și întemeiază școli, fă drum de fer și tolerează o tipografie: două-zece de ani mai tîrziu sentimentul național e născut; după două generațiuni el face explozie, dacă încerci a-l comprima. Așa e firea omului: el, luminîndu-se, se deșteaptă la conștiința personalității sale și ajunge a voi să se guverneze liber. Tot astfel e și la popoare. Cît timp ele sunt cufundate în ignoranță, ele admit ca să fie conduse chiar și de străini. Ajung ele însă la lumină, ele nu mai suportă pe acești stăpîni și pretind a merge libere de ori ce tutelă spre îndeplinirea destinelor lor. Iată dară că chestiunea naționalităților naște din însuș progresul civilizațiunii.

S'a zis, că aceasta ar fi o mișcare meșteșugită, întreținută la început de agitațiunile revoluționarilor italieni, iar astăzi de intrigile Rusiei.

Spre a găsi argumente zdrobitoare în contra acestei aprecieri superficiale, e de ajuns să cetești studiul magistral în care Baronul de Eötvös arată, prin ce profunde legături se leagă această agitațiune de rase de marile mișcări istorice ce transformă societățile noastre dela ivirea creștinismului și mai ales dela Reformă încoaci. De și această chestiune alarmează pe compatrioții săi, eminentul scriitor unguresc a spus, ceea ce el credea adevărat, după o înălțime de vederi și cu o vigoare de raționament cărora nimeni nu le poate rezista.

Dacă prin urmare această mișcare a naționalităților pornește astfel din însuș progresul civilizațiunii contemporane, urmează oare că ea va desmembra ori ce Stat care conține populațiuni de limbă deosebită, spre a constitui apoi enorme aglomerațiuni bazate unicamente pe afinități etnice? Eu nu cred aceasta. Ea nu va rescua decît pe popoarele înapoiate, rău guvernate și asuprite. Popoarele înaintate ale Apusului nostru au trecut de momentul cînd drept bază a asociațiunii se cere comunitatea de rasă.

De asupra naționalităților etnografice, sunt naționalitățile politice, *elective* așa zicînd, cari au rădăcinile ființei lor în dragostea de libertate, în cultul unui trecut glorios, în acordul intereselor, în asemănarea moravurilor, a ideilor și a tot ce constituie viața intelectuală. Elveția cu Germanii, cu Francezii și Italianii săi, Belgia cu Flamanzii și Valonii săi ne dau exemple convingătoare. Alsațienii sunt negreșit de rasă germanică, cu toate acestea, pînă acum, simpatiile lor continuă a-i împinge spre Franța latină. Germanii, Italianii și Francezii din Elveția nu au nici dorința

de a eși din Federațiune, precum nu au nici Flamanzii sau Valonii pornirea de a desființa Belgia.

(Va urma)

SLAVIZAREA BUCOVINEI

Criste știri ne aduce ziarul național «*Patria*» din Bucovina; primejdia Slavismului amenință îngrozitor pe Românii bucovineni.

Iată ce scrie în această privință amintitul ziar :

(=) «*Te museș po ruschi hovorete!*», tu trebuie să vorbești rutenește! Aceste cuvinte, prin cari căpitanul districtual al Siretelui, *Sworakowski* îl amenință pe primarul din Poeni *silindu-l să-i facă raportul în limba ruteană, cu toate că e Român și turile sale primarul unei comune românești*, ar trebui să îndemne pe toți Românii din Bucovina să cugete serios asupra chestiei dela care depinde existența neamului nostru în țara aceasta: asupra *rutenisării*.

Dacă am ști, că avem a face cu un cas isolat, atunci de sigur că nu i-am atribui atîta importanță, dar ori și cine cunoaște raporturile din districtele *Cernăufului* și ale *Sireteleului*, acela știe, că așa ceva se *întimplă în fiecare zi*, cînd Românii noștri au treabă cu oficii, fie în administrație sau la judecătoria sau ori și unde. *Aceasta e așa de cunoscut, în cît țărani români, văzînd că ast-fel nu pot isprăvi nimic, au învățat din voia proprie limba ruteană și dacă o cunosc, atunci ei însuși încep a o ntrebuița, dacă se întilnesc cu străini, fără a mai cerca a se înțelege în limba maternă.*

Dar ei merg și mai departe; *văzînd, că numai în limba ruteană se pot înțelege cu funcționarii, nu învață copii lor decît numai această limbă, astfel generația tinăra*

se înstrăinează de neamul român; astfel mai aflăm pe lângă organizarea școlilor în atitudinea funcționarilor iarăși o cauză dintre cele mai importante a rutenisării. S'a scris deja foarte mult despre pericolul rutenisării poporului rural, dar ni se para, că încă n'a fost destul spre a deschide ochii publicului român, deci vom reveni la această chestie pînă ce vom ajunge la stabilirea unei limite etnografice hotărîte între noi și poporul vecin.

Pentru acela care cunoaște trecutul părților din nordul Bucovinei, cari pînă la mijlocul secolului erau încă românești, pentru acela nu e greu a prevedea viitorul nostru și în părțile celelalte ale țării, dacă vor merge trebile tot așa mai departe. Tot astfel cum vedem astăzi în Mamaești, Toporăuți, Stănești și întreaga parte nord-vestică a țării, țărăni cu tipuri românești, cu portul, obiceiuri și nume familiar românească, dar fără ca să înțeleagă altă limbă decît cea rutenă, tot asemenea va trebui să fie la urmă și în districtul Rădăuților, al Sucevei și pînă în munții Cimpulungeni.

Progresul rutenisării înseamnă înstreinarea completă, va să zică pierderea poporului rural, pentru neamul român. Dar ce este o națiune fără populațiunea rurală? Așa o națiune e condamnată la peire, căci este dovedit, că stările culte, populațiunea orașelor nu se înmulțesc așa precum se înmulțește poporul dela țară, și cu timpul s'ar strînge de tot, dacă n'ar avea sucurs nou din sînul poporului rural. Pînă cînd poporul rural e român, pînă atunci toți acei, cari dobîndesc o cultură mai înaltă contribuie la întărirea stărilor culte a naționalităților române.

Dacă însă ar lipsi poporul rural, dacă am rămînea cu proprietari mari, preoți și alți Români culți în mijlocul unui popor rural de tot rutenizat — atunci fără îndoielă nu ne-am putea susține -- am trebui să dispărem cu toții. *Progresul rutenisării*

țăranilor noștri înseamnă deci sfîrșitul neamului român din Bucovina. Astăzi sunt precum am zis două districte, în cari rutenismul progresa rapid.

Numărul Românilor (se înțeleg numai după limbă de conversațiune) a fost în *Botușanița* în anul 1880: 171, în anul 1890 numai 47; în *Camenca* 1880: 786, iar 1890 numai 615; în *Șerbăuți* 1880: 1189, iar 1890 numai 41 (!); în *Tărășeni* 1880: încă 253, 1890 numai 72; în *Volcineț* 1880: 959, 1890 numai 434 și așa mai departe.

În întregul district al Siretului sporirea numărului Rutenilor a ajuns în timpul scurt de zece ani (1880—1890) la numărul abnorm și nenatural de +21,36 procente, pe cînd în același timp Români (cu toată înmulțirea lor naturală) au scăzut cu — 1,32 procente.

Față cu aceste cifre care ne arată în mod sdrobitor fenomenul îngrozitor al rutenisării, ne întrebăm: pînă cînd să dureze aceasta? Să meargă așa pînă ce va ajunge fruntariile țării?

Avant posturile rutenismului ajung pînă spre Succava și pe altă parte spre Cîrlibaba, șesul Rădăuților ar deveni strîmțorat între Ruteni de toate părțile, dacă districtul Siretului va fi și mai departe înstreinat. Unde mai rămîne loc pentru noi în țară? Și ce înseamnă germanismul, polonismul și toate celelalte față de eventualitatea ca să ne trezim odată fără populațiune rurală română?

Apatia publicului față de agitația rutenă are o cauză anumită, anume ea a început înainte de vr'o șase ani de cînd s'a răspîndit credința că nu e bine a publica astfel de lucruri inoportune din considerare pentru bunii prietenii noștri, Rutenii bătrîni. Am comite însă o crimă națională dacă am face așa, dacă am trece cu vederea, dacă am suprima rostul poporului, care cere ajutor în contra pericolului în-

streinării. Cine poate să iee răspundere asupra lui, dacă astfel suprimînd cele cite le auzim despre *agitația rutenisătoare*, fie în ori-ce formă, dacă sub scutul tăcerii noastre, s'ar lăși rutenismul și mai departe și în stîrșit se va întări astfel că ne va turti la perete? Atunci am jertfi viitorul neamului nostru avantajului unei constelațiuni efemere.

Ar fi greșală ireparabilă, dacă și mai departe am trecut cu vederea aceste împrejurări, dacă cu deasila ne-am închide ochii ca să nu vedem de unde vine pericolul pentru existența neamului nostru. Ar fi de dorit, ca exemplul corespondentului din Sirete să fie imitat ori și unde, să tragem la lumină, să dăm publicității astfel de întâmplări, căci numai dacă le vom *cunoaște* numai atuncea ne vom putea apăra.

Inima poporului român nu poate să fie slavofilă, nici rutenofilă, căci atunci nu ar putea să fie română, aceasta e atît de clar ca soarele.

Nici politica noastră nu poate să fie adevărată dacă va fi «română și ruteană», nu poate să fie alta decît pur și simplu: *românească*, căci o eventuală alianță politică între Români și Ruteii nu poate fi zidită pe aservirea intereselor românești în favorul rutenisării.

O alianță trainică și firească se poate alcătui numai pe principiul «*sum cuique*».

Die Krisen in Osterreich-Ungarn

Es gab zu einer Zeit Leute, die den österreichisch-ungarischen Ausgleich für ein felsenfestes staatsrechtliches Verhältniss hielten und ihn als die unverrückbare Grundlage der Habsburger

Monarchie betrachteten. Die Anzahl dieser Politikusse ist heute stark zusammengeschrumpft; dagegen mehren und kräftigen sich die Reihen Derjenigen, die den Dualismus als das grösste Unglück für das Reich, für dessen Dynastie und Völker bezeichnen.

Wenn keine anderen Erwägungen und thatsächlichen Gefahren vorhanden wären, die Natur dieser staatsrechtlichen Verbindung musste von allem Anfang bei allen denkenden Männern die Überzeugung reifen, dass das Habsburger Reich infolge dieses lockeren, stets in Frage gestellten Ausgleichs, der Auflösung entgegen getrieben wird. Und heute befindet sich die Nachbarmonarchie zweifellos auf diesem für sie verhängnissvollen Wege. Das dualistische Gefüge kracht in allen seinen Fugen, und alle an ihm vorgenommenen Reparaturen sind vergeblich: das dualistische Osterreich-Ungarn geht an der magyarischen Staatsweisheit zu Grunde. Das vielbewunderte und vielbesungene «grosse Werk» der «grossen» Déák's und Andrassy's ist auf abschüssigem Grunde gebaut, es wankt und droht jeden Augenblick mit dem Zerfall.

Trotzdem wird daran weiter herumrepariert, man will es neuerdings übertünchen und jedenfalls aufrechterhalten wissen, obwohl diese unnützen Reparaturen alle Fonds der Anhänglichkeit und Treue der unter dem Habsburger Scepter lebenden Völker verschlingen. Wohl gibt es auch in Osterreich Männer, die sich der Überzeugung nicht verschliessen, dass diese kostspieligen Ausbesserungen nutzlos sind, Männer die den kommenden Ruin sehen und vom Standpunkte der öffentlichen Sicherheit des Reiches und seiner Völker die sofortige Niederreissung dieser gemeingefährlichen staatsrechtlichen Baracke anrathen, und eine Neugestaltung befürworten. Doch in dem hochconservativen Osterreich

scheinen diese Warnungen und Rathschläge kein Gehör zu finden.

Man fährt fort, die bekannten österreichischen halben Maasregeln anzuwenden, um das Reich ja nicht einer «Erschütterung» auszusetzen. Um eine einmalige aber sicher friedensbringende Erschütterung zu vermeiden, zieht man es vor, das Reich permanenten Stößen preisgegeben zu sehen, wenn es auch noch so einleuchtend ist, dass dieser Zustand wohl ein langsamer, aber umso sicherer Zerbröckelungsprocess ist.

Man gedenkt, wie es scheint, in Österreich den Föderalismus einzuführen, natürlich den Föderalismus der sogenannten «historisch-politischen Individualitäten», und wünscht dabei den österreichisch-ungarischen Ausgleich zu erneuern. Auch glaubt man vielleicht, bei dieser Gelegenheit für die Nationalitäten Ungarns bei den Magyaren Etwas herauszuschlagen zu können.

Und eine solche Politik soll wohl einen Erfolg verheissen? Es scheint Leute zu geben, die daran glauben können.

Würde nun eine Beilegung der österreichisch-ungarischen Krisen wirklich in diesem Sinne angestrebt, so wäre schon jetzt vorauszusehen, dass man auf diesem Wege zu keinen geordneten und haltbaren Zuständen wird gelangen können.

Durch eine Wiederbelebung der historischen Rechte ist in Österreich der Völkerfriede einfach nicht zu erzielen. Denn ein Föderalismus der historischen «Königreiche und Länder» würde nicht nur die Unterdrückung ganzer Völker bedeuten, er würde auch die Czechen und Polen *nicht* befriedigen, denn der morsche Grund des Dualismus ist «historisch-politisch» und solange der Dualismus bestehen bleibt, werden die Czechen und Polen für ihre Königreiche stets eine dem ungarischen Königreiche «gleichberechtigte und gleichwerthige» staatsrechtliche Stellung anstreben. Das ist aber der Weg zur Auflösung.

Dieser österreichische, historisch-feudale Föderalismus würde die Unterdrückung mehrerer Millionen Deutsche, Italiener, Ruthenen und Slovenen bedeuten und diese Nationalitäten-Opposition würde eine viel heftigere und gefährlichere sein, als es die der Czechen und Polen war.

Andrerseits würde die Aufrechterhaltung des Dualismus die Croaten, Rumänen, Slowaken und Serben in einen Verzweiflungskampf gegen diese Ordnung der Dinge treiben. Denn man vergesse nicht: *solange man die Kräfte der Völker dazu missbrauchen wird, um den Magyaren eine gekünstelt-bevorzugte Stellung zu gewährleisten — wird der Nationalitäten-Kampf weder in Osterreich noch in Ungarn aufhören können und das Reich wird insolange vor dem Zusammenbruct nicht bewahrt werden.*

Es ist eine arge Täuschung, wenn man annimmt, die Nationalitäten Ungarns mit Brodsamen abspesen zu können. So gut kein einziges selbstbewusstes Volk sich zufrieden gibt, solange es untergeordnet ist, so werden auch die ungarländischen Nationalitäten nicht früher ruhen, bis man ihnen nicht eine mit den andern Völkern des Reiches gleichgestellte Autonomie auf ihrem national-abzugrenzenden Boden zugestehen wird.

Man gibt sich einer Illusion hin, wenn man vermeint, die Nationalitätenfragen des Reiches wieder einmal nach verschiedenen Gesichtspunkten verschiedenartig regeln zu können.

Alle Krisen in Österreich-Ungarn entspringen aus der Nationalitätenfrage. Diese ist aber nicht zu lösen, solange man mit dem historischen Princip nicht aufräumt, den Dualismus nicht aufhebt und solange an seine Stelle nicht eine Reichs-Verfassung eingeführt wird, welche die Völker zu nationalen Individualitäten abgrenzt und ihnen eine gleiche Sphäre der Autonomie innerhalb des Reiches zugesteht.

Der Bestand des Habsburger Reiches ist zweifellos im Interesse seiner Völker, wenn das Reich ein wirklicher Hort für diese Völker wird. Um aber das zu werden, müssen im Reiche zuerst die verschiedenen historischen Bastillen niedergerissen werden. Und die Haupt-Bastille ist der Dualismus.

A. d. T.

Magyarische Schmerzen

In Wien existirt seit zwanzig Jahren ein akademischer literarischer Verein der dort studirenden rumänischen Jugend. Es ist dies der in den dortigen akademischen Kreisen wohlbekannt und geachtete Verein «*Romania Juna*».

Nachdem der magyarische Liberalismus den akademischen Verein «*Julia*» der Klausenburger rumänischen Studenten vor einigen Jahren ohne jeden Grund schliessen liess und dessen Bibliothek und Vermögen sequestrirte, untersagte er den rumänischen Studenten an der besagten Universität irgend welchen literarischen Verein neu zu gründen.

Seither sucht die magyarische Regierung irgend einen Vorwand, auch den auf der Budapester Universität befindlichen rumänischen Studenten-Verein, «*Petru Maior*», aus der Welt zu schaffen. Doch trotz der verschiedenen in den magyarischen Blättern immer wieder auftauchenden erbärmlichen Denunciationen, konnte die Regierung keinen rechten Vorwand aufreiben um diesen Verein aufzulösen.

Bis sie einen solchen finden wird, — hätte sie nicht übel Lust, der österreichischen Regierung zuzumuthen, den in Wien wirkenden Verein «*Romania Juna*» aufzulösen. Zu diesem Behufe werden nun die albernsten Denunciationen vom Stappel gelassen.

Hier ein Exemplar, aus dem «*Pester Lloyd*»:

(Ungarfeindliche Demonstrationen in Wien.) «*Kel. Ert.*» meldet: Die rumänischen Studenten der Wiener Universität veran-

teten letzten Dienstag im «*Hotel Ronacher*» einen Ball, an welchem auch mehrere Personen aus Bukarest theilnahmen. Der Saal war aus diesem Anlasse mit schwarz-gelben und den rumänischen Farben geschmückt; von den Damen waren mehrere in rumänischem Nationalkostüm erschienen. Die Tanzordnung enthielt National- und Rundtänze. Beim Souper wurde zahlreiche Toaste auf den König Karl von Rumänien und auf den Kaiser von Österreich ausgebracht. Dabei wurden politische Reden gehalten, in welchen der Barbarismus der ungarischen Regierung und die Unterdrückung der Nationalitäten in den düstersten Farben geschildert wurden. Der Ball brachte dem Vereine «*Romania Juna*», welcher denselben veranstaltete, ein Reinerträgniss von 1986 fl. 25 kr., zu welchem die Bukarester Liga selbst und ihre Mitglieder mit bedeutenden Spenden beitrugen. Dieser Betrag wurde bei der Hermannstädter «*Albina*» hinterlegt. Bei dem Souper wurde eine zweite Demonstration gegen Ungarn vereinbart. Dieselbe wird am 15. März im Carl-Theater stattfinden, wo der Leipziger Professor Dr. Weigandt ein Meeting veranstaltet, welches über die Lage der unterdrückten Nationalitäten in Ungarn und über den Barbarismus der ungarischen Regierung gegenüber den Socialisten berathen soll. Welche Tendenz das Meeting verfolgt, geht schon aus der Thatsache hervor, dass an demselben mehrere Bukarester Studenten, ferner Professoren und Studenten der Universität in Jassy theilnehmen werden.

Nu ist es unwahr, dass von hier «*Studenten und Professoren*» an dem angeblichen Wiener Meeting theilnehmen werden. Das ist eine gerade so infame Lüge, wie augenscheinlich die andere Angabe, dass bei dem besprochenen Ball «*politische Reden*» gehalten wurden.

Ja, dieser Verein macht den Herren Chauvinisten viel Kummer. Namentlich jene «*schwarz-gelben*» und «*rumänischen*» Farben! . . . . Die gut rumänische und aufrichtig österreichische Gesinnung, die in den Traditionen jenes Vereines liegt, macht den Kossuth-Cultus unmöglich, und da sollten unsere Widersacher nicht aus ihrer Haut fahren?

Das Rumänenthum in der Bucovina

Die Systemlosigkeit der österreichischen Nationalitätenpolitik trägt auch in der Bucovina ihre bösen Früchte. Beide Nationalitäten dieses Landes sind unzufrieden, denn beide haben Grund über Vorenthaltung nationaler Rechte sich zu beklagen. Dabei beschwerden sich die Rumänen über Ruthenisirung. Und leider haben sie alle Ursache zu solchen Beschwerden.

Man sollte meinen, dass in Östreich, im classischen Reiche der «historisch-politischen Individualitäten», — die Situation des Rumänenthums in der Bucovina eine bessere sein müsste, als beispielsweise in Ungarn. Wohl werden die Rumänen dort nicht verfolgt und zwangsweise germanisirt, aber ihre Rechte werden auch dort missachtet, und sie, die autochtone Bevölkerung im Lande, haben nicht einmal heute rumänische Obergymnasien.

Gehegt und gepflegt werden dort allerlei fremde Entklaven, und speciell die Bucovinaer Ruthenen scheinen den Wiener Regierungen an's Herz gewachsen zu sein, die Rumänen aber, deren historische Rechte im Lande Niemand bezweifeln kann, sind der von oben geförderten Slavisirung ausgesetzt.

Gibt es denn in Östreich so wenig Russen, dass man deren Vermehrung selbst auf Kosten eines lateinischen Volksstammes anstreben muss?.....

Wir wollen diese Frage vorläufig nicht näher besprechen, denn wir glauben, dass die gegenwärtige österreichische Regierung für die Interessen der Bukovinaer Rumänen und Östreichs — mehr Verständniss an den Tag legen dürfte, als die früheren.

Delasirete.

Neue Hausdurchsuchungen

Der Hermannstädter «*Telegraful Roman*» bringt die Nachricht von einer neuen unbefugten polizeilichen Hausdurchsuchung, die diesmal beim rumänischen Pfarrer *Vasiliu Crişanu* in Decea-Muresiana vorgenommen wurde.

Am 5 Februar erschienen in der Wohnung des Genannten der *Stuhlrichter, der Unterrichter, der Gemeindevorsteher und 3 Gendarmen* um, unter dem windigen Vorwand der Pfarrer *Crişanu* hätte von der «*Bukarester Liga*» revolutionäre Schriften erhalten, sein Haus zu durchstöbern. Obwohl der Pfarrer in der entschiedensten Weise erklärte, nie Etwas von der Liga erhalten zu haben, setzten die Agenten Bánffy's ihre Haussuchungen fort, steckten ihre Spürnasen in alle Papiere der Archive, in alle Bücher, in alle Schränke, in Betten, Kleidungsstücke etc. und doch konnten sie keine strafbaren Schriften finden.

Es ist empörend!

UNE ASSERTION DE M. DE PAZMANDY

L'Indépendance Belge a été, cet automne, le théâtre d'une vive polémique entre Roumains et Hongrois sur la question de Transylvanie. Il fallait s'attendre à voir M. de Pazmandy entrer dans la lice et distribuer ses coups de poign. Cela n'a pas manqué. Et ce spectacle, déjà connu, aurait paru sans intérêt, si le virulent publiciste n'avait émis ou plutôt lâché une assertion singulièrement suggestive, dont nous pouvons faire notre profit.

Monsieur Jean N. Roman, président de la Ligue Roumaine à Bruxelles, avait eu l'audace bien que poète, de s'élever contre la politique hongroise. M. de Pazmandy répondit dans *L'Indépendance Belge* du 27 août 1897, où il écrivait entre autres choses: «Le plus amusant de la prose de ce jeune poète roumain est le passage où il revendique le droit à tous citoyens étrangers de s'immiscer dans les affaires intérieures d'un Etat étranger... Ne vous occupez pas de choses qui ne vous regardent pas.» Ceci fut relevé quelques jours après, dans *L'Indépendance* du 3 Septembre, par un correspondant qui signait spirituellement «Durand dit Dupont» et se donnait pour ce qu'il

était vraiment: un homme de bon sens, impartial, n'ayant d'autre haine au cœur que celle de l'iniquité. Or, «Durand dit Dupont» parlait ainsi: «Ici encore, M. de Pazmandy se trompe. Les questions soulevées par une nationalité opprimée qui demande justice ne sont des questions intérieures que par une fiction diplomatique qui achève de faire son temps.» Remarquez bien que plusieurs fois des publicistes hongrois sont venus en France avec la mission évidente et quasi officielle d'agir sur l'opinion publique en faveur de leur pays: d'où il est permis de supposer non seulement qu'ils reconnaissent, mais qu'ils donnaient à la dite opinion le droit de prendre parti dans un sens ou dans l'autre. Et parmi ces plénipotentiaires d'un genre spécial, je ne puis m'empêcher de reconnaître au premier rang M. de Pazmandy en personne. C'est que M. de Pazmandy n'est pas toujours un logicien rigoureux. Il permet aux étrangers de juger la politique intérieure de son pays, lorsqu'il espère leur bienveillance. Mais il le leur interdit farouchement, dès qu'il les soupçonne capables d'abuser de la permission pour défendre avec franchise et loyauté ce qui leur semble être la cause de la justice et de la liberté. Que dis-je? Les Magyars sont susceptibles au point qu'ils n'admettent pas qu'un étranger se montre sympathique aux Roumains de Transylvanie, sans y être intéressé de quelque façon. Ils voient en lui un instrument, un salarié du gouvernement ou des sociétés patriotiques de Bucarest. Et l'apparition d'un article aussi inoffensif, par exemple, que celui de Février 1897 dans la *Paix par le Droit*, suffit pour que les députés et les journaux Magyars s'agitent, cherchent les «mesures» à prendre et que vole de bouche le mot «inqualifiable.» Une irritabilité si aiguë n'est assurément pas la preuve d'une bonne conscience.

Nous avons l'intention d'étudier prochainement la question de Transylvanie, mise de nouveau en lumière par les événements récents. Nous le ferons avec une ferme impartialité, qui d'ailleurs n'aura rien de méritoire, puisqu'aussi bien nous prenons la parole non en tant que Français, mais en tant qu'homme. L'illusion de M. de Pazmandy est fragile. Lorsque une nationalité de 3 millions d'hommes apparaît comme opprimée dans ses libertés les plus élémentaires par des maîtres qui n'ont avec elle rien de commun, ni langue, ni race, ni mœurs, c'est le devoir de tout homme sachant ces choses de proclamer hautement, sans violence (car la violence ne convertit personne,) mais sans ménagements (car les ménagements sont déjà une complicité) ce qui lui semble être la vérité et la justice. En allant jusqu'à nier que ce devoir puisse être seulement un droit, M. de Pazmandy brave ouvertement l'opinion publique. Qu'il y prenne garde. L'opinion publique peut avoir eu des moments de nonchalance ou de lâcheté. Elle n'en reste pas moins un suprême justicier, devant lequel ceux-là seuls s'affolent de comparaître, qui ont des raisons pour redouter son verdict.

(*La Paix par Le Droit*)

P. Ed. Decharme.

CRONICA GENERALA

EPECTELE POLITICEI BISERICESTI ÎN UNGARIA

Cetăm în Unirea din Blaj:

Pe cum era de prevăzut, efectele acestea sunt înstrăinarea poporului de biserică. Înstrăinarea aceasta se întâmplă în măsură mai mare chiar la confesiunile protestante a căror miniștri și conducători speraseră că prin noile legi își vor înmulți credincioșii pe contul catolicilor. Din anuariusul statisticii ungare pe 1896 se vede, că în anul acesta s'a încheiat înaintea oficiilor civile 121.776 de căsătorii.

Din cei ce au încheiat căsătoria civilă, s'au prezentat la biserică 50.507 perechi rom. catolice, 11.443 gr. cat., 14.602 gr. or., 10.419 luterane, 18.087 calvine, 480 unitare și 4.417 israilite, la olaltă 109.955. Subtrăgînd numărul acesta din 121.776 rezultă, că 11.824 perechi nu s'au cununat în fața bisericii, ceea ce dovedește o răcire și scădere a simțului religios.

Trecerile dela o confesiune la alta și la neconfesionalitate încă e consternătoare pentru protestanți. Prin schimbarea de religie la romano-catolici au repășit 787, au intrat 1206, cîștigul e de 419; la gr. catolici au repășit 1019, au intrat 2557, cîștig 1538; la gr. orientali au repășit 2600, au intrat 966, perdere 1634; la luterani au repășit 733, au intrat 450, perdere 283; la Calvinii repășiiți 806, intrați 790, perdere 19; la Unitari repășiiți 133, intrați 397, cîștig 264; la Israiliți repășiiți 220, intrați 137, perdere 83.

Confesiunile protestante pe lîngă perdrele suferite prin trecerea la altă confesiune au avut perderi considerabile și prin declararea multora de neconfesionali. Dintre Luterani s'au declarat de neconfesionali 775, iar dintre Calvinii 1540 de indivizi, dintre romano-catolici s'au declarat neconfesionali 923, dintre greco-catolici 27, dintre greco-orientali 717, iar dintre Israiliți 28. Pe cum vedem din datele acestea, legile celē noi au causat stricăciuni tuturor confesiunilor. Ce ne mîngie, este, că dintre gre-

co-catolici numai 27 s'au declarat neconfesionali; probabil, că și aceștia vor fi Ruteni. Resultă deci, că poporul nostru ține mai strâns la biserică sa de cât ceilalți cetățeni la bisericile lor.»

PROIECTUL ȘCOLAR AL PARTIDULUI NAȚIONAL DIN BUCOVINA

Din proiectul școlar al partidului național, proiect care cuprinde opt desiderate principale, relevăm următoarele puncte :

a) Guvernul central este somat, ca în comunele locuite de două naționalități să înființeze pentru fiecare naționalitate câte o școală primară.

În comunele cu două naționalități, unde există o școală cu limba de propunere a naționalității în majoritate, să se înființeze o școală și pentru naționalitatea în minoritate. Această dispoziție privește nu numai comunele rurale, ci și cele urbane și mai ales capitala Bucovinei, unde nu există de cât o singură școală primară română, deși ar fi nevoie de cel puțin trei.

b) Guvernul central este somat ca să înființeze cât mai în grabă școli populare române cu câte 4 clase în orașe și comunele rurale mai mari.

c) Guvernul central e somat ca să reorganizeze școlile normale de învățatori și învățătoare, în sensul ca ele să producă învățatori și învățătoare și pentru școlile române.

d) Guvernul central este somat ca la liceul german din Suceava să înființeze pentru viitorul an școlar clase paralele cu limba de propunere românească și la clasele superioare.

e) Guvernul central e somat ca să reformeze regulamentul legii instrucției în sensul ca la toate școlile secundare neromânești din Bucovina să se introducă ca obligatorie și limba română.

ce cas ea merită a fi sprijinită de publicul românesc care înțelege importanța acestor publicațiuni peste Carpați. În cele următoare reproducem din această revistă un articol despre liceul român dela Năsăud:

În partea de către Mează-Noapte și Răsărit a Transilvaniei, este un mic teritoriu mărginit la Mează-Noapte cu Maramureșul și cu Bucovina, iar la Răsărit cu Moldova; el constă din 44 comune românești, a căror capitală este modestul Năsăud. Acea regiune, în partea sa cea mai mare, este înconjurată și curmată de munți înalți acoperiți cu codri seculari, locuiți în vechime numai de fiare sălbatice, iar oamenii se retrăgeau în acele ținuturi sălbatice numai dinaintea tiraniei, de care suferea după timpuri una sau alta din țările limitrofe. Din aceste 44 de comune, 24 se ținură de vechiul district al Rodnei, udat de riul Someș. Locuitorii acelor comune s'au bucurat mai totdeauna de un grad oare care de libertate, apărât când cu arma, când prin purtări de procese îndelungate... Celelalte 20 de comune au fost supuse unor familii din Aristocrația înaltă de origine române, însă re-negate. — Locuri plane, șesuri cultivabile sunt puține în acest district, de aceea și modul viețuirii locuitorilor era greu, cam mărginit la ținerea de vite.

Cam pe la mijlocul secolului trecut s'a decis regimul împărătesc, ca tocmai în acea regiune să organizeze un regiment românesc compact.

Mai întâiu s'au militarizat cele 24 comune de pe valea Someșului, la anul 1766 și celelalte 20 la 1783.

Această instituțiune militară stătu pînă la 22 Ianuarie 1851, când fu disolvată prin ordin mai înalt.

Îndată după militarizarea acestui district, se văzu lipsa de școli, în care să se crească viitorii sub-oficieri și oficieri, din fii de ai poporului acestui district. Astfel mai în fiecare comună de pe teritoriul reg. de graniță năsăudean se fondară școli naționale cu limba de învățămînt română, iar în *Telciu, Zagra, Singeorz, Monor* și *Borgo-Prund* școli cu limba de învățămînt română și germană, apoi în Năsăud o școală militară superioară cu convict, din care eșau cei mai destoinici amployați pentru toate afacerile civile și militare.

După desființarea graniții militare își susținură grănicerii năsăudenii în starea de mai nainte

LICEUL ROMÂNESC DELA NASAUD

Zilele acestea a început să apară în *Soimus*, în Transilvania de Nord, o «*Revistă Ilustrată*» sub direcția învățătorului român, d. *Ioan Pop Reteganul* din Reteag. Revista e în format mare, cuprinde în numărul întâiu mai multe ilustrațiuni reușite, apoi nuvele, poesii, descripții etc. În ori

toate aceste școale — afară de cea cu convict din Năsăud — care rămase simplu școală normală cu 4 clase și la care — se atașa și un curs de pedagogie. — Dar la 1863 începu a se înființa gimnasiul, clasă de clasă, în tot anul cite una pînă la 1871 cînd, fiind complet și dîndu-i-se dreptul de publicitate, s'a ținut la acest gimnasiu primul examen de maturitate.

E fundat pentru luminarea neamului și-și împlinește misiunea cu scumpătate. În periodul acesta de 26 de ani de cînd există, a dat bărbați harnici și devotați pentru toate carierele și cauzele naționale.

Cel mai popular din poezii noștri de azi, simpaticul *George Coșbuc*, în gimnasiul din Năsăud și-a făcut studiile preparative pentru universitate.

Îndată dela înființarea gimnasiului se simțea lipsa de un edificiu corespunzător spre acel scop, dar toate de odată cine le mai poate face? S'au necăjit cum au putut în edificiul cel vechiu cam 15 ani, apoi au început a-și edifica unul nou și la 4 Octombrie 1883 era gata.

Gimnasiul român din Năsăud e susținut din *fondul scolastic central*. Din istoria lui extragem aci pe scurt următoarele:

În speranța, că drepturile regale (veniturile fondurilor de «provente») se vor restitui comunelor din districtul Năsăudului, la inițiativa căpitanului suprem *Alexandru Bohoțel* și a vicariului *Grigoriu Moisil*, în 1861 au declarat comunele acestui district protocolarmente, cumcă:

1). Cumulîndu-se venitele din dreptul circumaritului de peste an, cu venitele dreptului de crîsmărit trei lunar, din venitul total al acestor drepturi se destină $\frac{3}{4}$ părți pentru formarea unui fond scolastic central, iar $\frac{1}{4}$ parte să se adune în casele comunale, întregindu-se din această parte și fondurile școlare comunale;

2). Fondul fost mai înainte de «montur» să rămînă spre scopul destinat, la desființarea graniței, ca avere nedespărțită numindu-se «*fondul de stipendii*».

3). Din fondul scolastic central să se înființeze:

- a). un gimnasiu complet cu 8 clase.
- b). un convict pentru 100 elevi, fii sau descendenți de ai foștilor grăniceri din acest district;
- c). o școală reală inferioară.
- d). o școală normală principală de 4 clase și
- e). o școală de fetițe în Năsăud;
- f). școale primare în Telciu, Zagra, Borgo-Prund și Monor.

Va să zică, bunii Români din districtul Năsăudului dădură tot ce avură pentru scopuri culturale. Toate cele prevăzute sub punctul 3 se și putură face și se făcură, afară de convict care așteaptă timpuri mai bune. Să sperăm însă că bravii grăniceri năsăudeni, cari au ridicat toate instituttele ce-și propuseseră acum 25 de ani, vor ridica în viitorul cel mai apropiat și acest convict pentru binele și fericirea urmașilor lor.

I. P. R.

O HARNICĂ COMUNĂ ROMÂNEASCĂ

Ni se scrie: Despre comuna românească *Somostelnic*, din comitatul Tîrnovei-mici, pînă acuma tot vești bune am auzit. Mulțămită bunei conduceri din partea zelosului lor preot Ioan Banfi și a înțelegerii frățești din mijlocul lor, locuitorii acestei comune au făcut în timpul din urmă progrese ca puține alte sate ale noastre. Au clădit o biserică de peatră foarte frumoasă, al cărei cimitir e îngrădit cu zid; apoi o școală modernă de asemenea foarte frumoasă. Tinerimea întregă știe a scri și a ceti, foarte mulți sunt abonenți la ziare și pe întrecute se silesc a-și arăta vrednicia și simțul de jertfă pentru cultură și progres. Cu exemplu premerg în privința aceasta înșiși conducătorii. În timpul din urmă vrednicul învățator *Filion Bichiș*, văzînd, că biserica e lipsită de o toacă corespunzătoare, a procurat din banii săi o toacă cu 18 fl. Tot acest bun învățator a făcut din modestul său salariu și un dar de 100 fl. Cînd fruntașii premerg cu asemenea exemple, apoi cum nu va înainta poporul? De ar da bunul Dumnezeu să avem multe comune asemenea acesteia!

MANIFESTUL COMITETULUI NAȚIONAL AL STUDENȚILOR UNIVERSITARI DE LA IAȘI

Ni se trimete spre publicare următorul Manifest:

Români!

Studentimea Universitară Iașană, în întrunire ținută la 21 Noembrie 1897, în aula Universității, ne-a însărcinat, prin votul său, să ducem cu energie și sinceritate lupta în chestia națională.

Constienți de sfînta datorie ce avem de îndeplinit în această dreaptă și măreață cauză,

am căutat să fim la înălțimea mandatului încredințat nouă și deplini încredători în concursul întregii suflări românești, să întreprindem cristalisarea în fapte a bunei noastre gândiri pentru neamul cărui aparținem.

Duși la meetingul antisemit ținut de către colegii noștri Bucureșteni, am căutat să ne manifestăm față nestrămutata credința ce avem, *că chestiunea națională e una și singură și că inimele noastre trebuie să bată de o potrivă pentru tot ce-i frate cu noi, pentru cel departe cit și pentru cel aproape de sinul părintesc.*

La 14 Septembrie 1897 am organizat, împreună cu Liga din Iași, împunătorul meeting de protestare în contra legii de maghiarizare, cu care asupritorii fraților noștri s'au prezentat, fără nici o muștrare de cuget, înaintea parlamentului maghiar.

La Focșani, de asemenea, am ținut cu Liga locală, o frumoasă întrunire de protestare împotriva aceleiași legi, întrunire care a obținut un succes desăvârșit.

Vom mai ținea meetinguri la Birlad, Galați, Botoșani, Vaslui, Huși și într'un cuvânt, vom merge în toată țara pentru a propovedui sfânta dreptate, către care mințile și sufletele noastre îndreptatu-s'au în aceste vremuri de restriște și de grea cumpănă pentru scumpii noștri frați.

Și mină în mină cu Liga Culturală, a cărei înțelepți și buni conducători ne vor servi pururea de sfetnici, vom lupta pentru desvoltarea națională a tuturor Românilor.

Vom avea tot-de-auna îndreptate privirile spre frații din Transilvania, împotriva cărora Ungurii înăspriș-au legile și vom căuta, pe căi demne și pacinice, să presărăm speranța în sufletul asupritului și să revărsăm lumină în mintea asupritorului.

Nu vom uita nici pe frații Moldoveni, cari au trecut și ei prin vremuri de grea cumpănă, căutînd să-i întărim în susținerea legitimelor lor cereri.

Intr'un cuvânt, vom căuta să ne facem datoria în marginele puterilor noastre, întărind conștiința națională la toți frații rătăciți din vremuri, pe acolo pe unde nevoia și împrejurările i-au împrăștiat.

Cît despre Românul din regatul românesc a cărui proastă stare dăinuiește din vremuri îndepărtate și tinde înspre o și mai mare înăsprire de cînd străinul l'a încetășat economicește, vom căuta să-i înferbîntăm conștiința națională și să-l îndrumăm înspre o liberare economică de sub jugul aceleia, care o-dată intrat în casa noastră a ridicat glas poruncitor și ură inverșunată împotriva-ne.

Să nu uităm că dincolo de Carpați, evreii mină 'n mină cu Ungurii, persecută pe scumpii noștri frați; — să nu uităm că îmbrățișarea acestui element ar însemna adăpostirea la sinul țării românești a puțului de viperă dorit să ne sugă singele.

Români,

Părinții noștri ne-au transmis moșia strămoșască și ne-au pus paznicii ei; i-au făcut-o aceasta cu credința că «singele apă nu se face» și că românește vom simți ea și dinșii!

Noi, să jurăm pe pământul sfînt al patriei noastre, și atîta cît moartea ne va mai îngădui pe dînsul, ne vom feri neamul de împeștișare și pămîntul de îmbucătățire.

Să arătăm, că dacă botezul ne-a fost creștinesc tot astfel, una ne va fi și trailul și moartea!

Români,

Să ne grupăm într'un singur partid: *partidul național românesc*, cari mai pre sus deori-ce lupte politice și personale, să urmărească înălțarea și întregirea neamului românesc, așa precum o minte cultă și luminată o poate face. Noi vom căuta prin conferințe, întruniri și ziare și prin tot ce civilizația acestor vremuri ne pune la îndemină, să arătăm omenirii întregi, c'avem dreptate și că gînta latină n'a fost mamă vitrigă pentru fii aruncați pe țăr-murile *bătrînului Danubiu* și'n vecinătatea falnicilor Carpați!

Pentru a duce însă, această luptă sfîntă,

Români,

Vă conjurăm pe sfînta dreptate să ne dați tot concursul vostru, ca împreună cu Ligile culturale și cu colegii noștri bucureșteni să ducem frățește lupta titanică ce am întreprins.

Inscriși-vă în Liga Culturală, care e biserica voastră ce nu trebuie să cuprindă decît oameni dreți și la cuget și la suflet; dați-i tot concursul moral și material pentru a putea înfrunta vijelia amenințătoare.

O cauză oricît de dreaptă și de sfîntă ar fi ea, nu se poate susține numai cu vorbe; trebuie și un sprijin material, pe lîngă cel moral pentru ca lupta să poată fi întreprinsă cu tărie, pentru ca isbînda să poată fi intervertită chiar și'n vălmășagul celor mai mari piedici.

Români,

Frații noștri sunt săraci în țara ungurească; azi sunt despuiați de toate bunurile de altă dată și ar fi nelegiuit din partea noastră să nu le ușurăm trailul, să nu le alinăm suferințele; ei sunt frații noștri!

Poate, cu concursul vostru, ni s'o părea mai stîns și mai sfîșietor plînsul doinașului român:

*Dela Nistru pîn'la Tisa
Tot Românul plînsu-mi-s'a
Că nu mai poate străbate
De neagra străinătate!*

Președinte: D. Mogoș, Vice-președinte: Vasile Brăescu, Casier: X. Eraclide, Secretar: Lascar Tărăbuță, Membri: Petru Rășcanu, I. Gheorghiadu, T. Iamandi. N. Enăchescu, N. Urseanu.

PERCHISTII DOMICILIARE

Din Bucium-Cerbu i-se scrie «Tribunei» că un solgăbireu și un locotenent de gen-darmi au făcut la 23 Februarie perchi-

siție domiciliară la d-l Moise *Daciu*, rescolindu-i toată casa pentru a afla broșura despre Iancu, despre care pretindeau, că ar fi trimisă dela București. Aflind broșura d-lui *I. Sterca-Șuluțiu* «*Biografia lui Avram Iancu*», au confiscat-o. Cei doi in-chisitori s'au dus apoi la parohul *Todescu*, unde încă au cercetat după broșura «*de la București.*» Părintele *Todescu* a spus că nare de cit broșura d-lui *Șuluțiu* din Sibiu, care însă *nu este oprită*. Solgăbi-reul a cerut broșura, dar d-l *Todescu* nu i-a dat-o, neavînd-o acasă. Preotul *To-descu* a protestat contra încălcării domi-ciliului.

INFORMAȚIUNI

Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor.

După inițiativa Domnilor: *Andrei Stavăr*, *Ap. Nicolaide*, *N. Racolțea*, *C. G. Gârneață*, *I. Stănciulescu*, *Maria Fundescu* și alți lo-cuitori din comuna *Virteșcoiu*, districtul *R. Sărat* s'a înființat la 8 Februarie a. e. o Secțiune a Ligii pentru unitatea culturală a tuturor Românilor.

Comitetul Central aduce mulțumirele sa-le d-lor inițiatori pentru acest laudabil scop și cu această ocaziune aduce la cunoștința tuturor persoanelor din comunele rurale care ar dori să înființeze asemenea Secți-uni, că Comitetul Central se pune la dis-poniția lor, pentru a le înlesni eșecutarea unui asemenea scop.

*

Secțiunea Ligei din *Vaslui*, s'a constituit în comitetul următor:

Președinte: *G. A. Mavrocordat*

V-președinte: *Alex. Vasiliu*

Casier: *P. V. Irimiade*

Secretar: *I Olariu*

Membrii în Comitet: *M. Lupășcu*, *P. Gor-goș*, *A. Buzdugan*, *C. Bastachi* și *N. Ciurea*.

Zilele acestea s'a constituit la *Caranse-beș*, în Banat, o societate comercială româ-nească pe acțiuni, sub titlul «*Severineana*».

Acțiunile subscrise sunt în număr de 2340 cari represintă un capital de 58.500 florini iar acționarii sunt în număr de 549.

Direcțiunea «*Severinenii*» s'a constituit sub presidența d-nilor *Ilie Curescu* și *Aurel Marin*. Notar e d. *Dr. Petre Ionescu*.

În revista «*La Géographie*» se publică un lung studiu despre «*România actuală*» scris de d. *I. Brun*, cunoscutul amic al Ro-mânilor.

Studiul tratează despre istoria etnogra-fiea, obiceiurile, moravurile, și progresul poporului român.

*

D. P. Ed. Decharme publică un frumos articol în chestiunea noastră națională, în revista franceză «*La Paix par le Droit*» ar-ticol pe care îl reproducem în original pen-tru că merită a fi cunoscut în cercuri cît de mari.

*

Persoanele care vor voi să aboneze *Re-vista Ilustrată* despre care vorbim în altă parte a acestui număr, pot adresa abona-mentele lor la: *Administrațiunea Revistei Ilustate*, *Soimuș* (*Nagy-Sajó*) *Transilvania* Abonamentul pe un an este de 15 Lei pen-tru România.

Revista apare odată pe lună în format de quart mare de 20 pag. a două coloane.

*

D. O. Neuschotz dela *Iași* publică în *Re-vue Encyclopedique* un interesant articol despre România, în care arată vicisitudi-nele prin care au trecut țările Române pînă să ajungă a se uni și a se îndruma pe ca-lea progresului.